

Aldous Huxley, *Point Counter Point*

- © Copyright © 1928 by Aldous Huxley. Copyright renewed
1956 by Aldous Huxley
All rights reserved
- © 2003, 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în
limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Georges Lepape (1887-1971), *Cuplu aprinzând țigări*, 1919, Biblioteca Congresului SUA

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

HUXLEY, ALDOUS

Punct contrapunct / Aldous Huxley; trad. și note de
Constantin Popescu. – Iași: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4235-9

ISBN eBook: 978-973-46-4526-8

ISBN PDF: 978-973-46-4527-5

I. Popescu, Constantin (trad.)

821.111.-31=135.1

Printed in ROMANIA

H ALDOUS
HUXLEY

Punct
contrapunct

Traducere din limba engleză
și note de Constantin Popescu

POLIROM
2014

Deschise celălalt plic, care conținea o scrisoare de la fiica sa Elinor. Scrisoarea era trimisă din Lahore.

„Bazarurile sănt singurul lucru autentic – o adevărată maimuțăreală. Din cauza miroslui și a senzației că totul fermenteaază, ai impresia că-ți croiești drum printr-o bucată de brînză. Din punct de vedere artistic, e trist că această combinație orientală seamănă leit cu tablourile pictate în Franța pe la mijlocul secolului trecut și reprezentînd scene orientale. Cunoști genul, ceva neted și lucios, ca vechile desene de pe cutiile mari de ceai. Cînd te află aici, îți dai seama că stilul e necesar. Pielea cafenie uniformizează fețele, iar transpirația dă lustru pielii. Ar trebui să pictezi pe un material cel puțin la fel de neted ca acel folosit de Ingres.“

Continuă lectura cu plăcere. Fata avea întotdeauna ceva nostim de spus în scrisorile ei. Vedeau totul cu un ochi atent. Deodată se încruntă.

„Cine crezi c-a venit ieri să ne vadă? John Bidlake-junior. Îl credeam la Washington, dar se află aici în concediu. Nu l-am văzut de cînd eram mică. Poți să-ți închipui surpriza mea cînd un gentleman uriaș, în uniformă militară și cu o mustață cenușie, se apropiie cu pași mari și mă strigă pe numele de botez. Firește, nu-l văzuse niciodată pe Phil. Am tăiat în cînstea fratelui risipitor cel mai gras vițel pe care ni l-a oferit hotelul.“

John Bidlake se lăsa pe scaun și închise ochii. Militarul gigantic cu mustață cenușie era fiul său. Tânărul John avea cincizeci de ani. Cincizeci. Într-o vreme, cincizeci de ani i se părea o vîrstă matusalemică. „Dacă Manet n-ar fi murit prematur...“ își aminti cuvintele bătrînului său profesor de la școala de artă din Paris. „A murit oare Manet atît de Tânăr?“ Bătrînul clătinase sceptic din cap. (Bătrîn? se gîndi John Bidlake. Atunci părea foarte bătrîn. Nu avea însă probabil mai mult de șaizeci de ani.) „Manet avea numai cincizeci și unu de ani“, răspunse profesorul. Se abținuse cu greu să nu rîdă. Iar acum propriul său fiu avea vîrstă la care murise Manet. Un gentleman uriaș, în uniformă militară și cu mustață cenușie. Iar fratele lui murise și se afla îngropat în cealaltă parte a lumii, în California. Cancer la intestine. Elinor îl întîlnise la

Santa Barbara – un jude cu o nevastă tânără și bogată, fugind de legile prohiției și consumând amîndoi o sticlă de gin pe zi.

John Bidlake se gîndi la prima lui soție, mama gentlemanului în uniformă militară și a californianului mort de cancer la intestine. John Bidlake avusese doar douăzeci și doi de ani cînd se căsătorise prima dată. Rose nu împlinise nici douăzeci. Se iubiseră cu frenzie, cu o pasiune sălbatică. Se și certau, la început cearta făcîndu-le plăcere, pentru că se puteau împăca prin revârsări de senzualitate, la fel de violente ca și crizele de furie pe care le potoleau astfel. O dată cu nașterea copiilor, doi în douăzeci și cinci de luni, farmecul începuse să se destrame. Nu aveau destui bani ca să nu fie obligați să stea tot timpul cu copiii, sau să angajeze persoane calificate pentru a se ocupa de această muncă obositoare și neplăcută. Paternitatea nu reprezenta o sinecură pentru John Bidlake. Atelierul de pictură se transformase într-o cameră a copiilor. Foarte repede, rezultatele dragostei sale fierbinți – urletele, scutecele ude, somnul întrerupt, miroșul – îl dezgustaseră de pasiunea lui. Mai mult încă, obiectul iubirii sale se schimbase. După ce născuse băieții, Rose începuse să se îngraše. Fața i se buhăise, corpul se umflase și se urîtise. Certurile nu se mai terminau atît de ușor și devineau tot mai dese. Paternitatea îl scotea din sărite pe John Bidlake. Arta îi oferise pretextul să se ducă la Paris. Plecase pentru două săptămîni și rămăsese patru luni. La întoarcere certurile reîncepuseră. Rose îl dezgusta complet. Modelele îi ofereau consolări facile; avusese o aventură mai serioasă cu o femeie măritată, care venise la el să-i facă portretul. Viața familiară se dovedise exasperant de plăcitoare; scandalurile se țineau lanț. După o ceartă extrem de violentă, Rose își strînsese catrafusele și plecase la părinții ei. Luase copiii cu ea; John Bidlake fusese încîntat că scăpase de ei. Cel mai mare, care zbiera și își uda scutecele, se transformase în enormul gentleman în uniformă militară și cu mustață cenușie, iar celălalt murise de cancer la intestine. Nu-i văzuse pe nici unul de cînd aveau

douăzeci și cinci de ani. Fiii lui rămăseseră cu mama lor. Murise și ea, de vreo cincisprezece ani.

Cine s-a fript cu ciorbă suflă și în iaurt. După divorț, John Bidlake jurase să nu se mai căsătorească. Dar cînd te îndrăgostești la nebunie de o tînără onestă și de familie bună, ce poți face? Se căsătorise, și cei doi ani petrecuți împreună cu Isabel fuseseră cei mai frumoși, cei mai extraordinari și cei mai fericiți din viață. Apoi Isabel murise, absurd, la naștere. Bidlake se străduise din răsputeri să nu se mai gîndească la ea. Amintirile erau prea dureroase. Între imaginea Isabelei rămasă în mintea lui și imaginea ei cînd începea să își depene amintirile, prăpastia timpului și a despărțirii era mai adîncă decît orice altă bresă între prezent și trecut. În comparație cu clipele petrecute alături de Isabel, fiecare moment al prezentului i se părea întunecat; moartea ei îi reamintea îngrozitor de perspectivele care îl tot așteptau. Nu pomenea niciodată de ea, și tot ce-ar fi putut să-i amintească de Isabel – scrisorile, cărțile ei, mobila din odaia ei – le distrusese sau le vînduse. Nu voia să știe de nimic în afara clipei prezente, ca și cum s-ar fi născut chiar acum și urma să rămînă nemuritor. Memoria îi supraviețuia însă chiar dacă încercase să facă abstracție de ea și, deși lucrurile care-i aparținuseră lui Isabel fuseseră distruse, nu se putea apăra de amintirile întîmplătoare. În seara aceasta hazardul găsise multe puncte vulnerabile în armura lui. Rana cea mai adîncă i-o pricinuise scrisoarea lui Elinor. Scufundat în fotoliu, John Bidlake rămase mult timp nemîscat.

*

Polly Logan stătea în fața oglinzii. În timp ce se pieptăna se auzeau ușoare și fine pîrîuituri de scîntei electrice.

— Scîntei miciuțe, ca o mică luptă, fantome minusculе trăgînd cu arma. O mică luptă, ecoul fomatic al unui zăngănit de arme.

Polly pronunța cuvintele pe un ton egal și cu o voce sonoră, ca și cum ar fi recitat în fața unui auditoriu. Apăsa rar și cu plăcere pe cuvinte, rostogolind *r*-urile,

sîsîind, bîzîind *m*-urile ca o albină, lungind vocalele deschise, rostogolindu-le și purificîndu-le.

— O zângăneală fantomatică de puști fantomatici, o canonadă fantomatică in-fi-ni-te-zi-mală.

Ce cuvinte frumoase! Simțea o satisfacție deosebită cînd le pronunța, ascultînd cu o ureche lacomă de cunoșcător rostogolirea silabelor, în timp ce tăcerea le absorbea. Lui Polly îi plăcuse întotdeauna să vorbească singură. Un obicei copilăresc la care nu voia să renunțe. „Da, mă amuză, protesta ea, cînd oamenii rîdeau din pricina asta, de ce nu? Nu fac nici un rău nimănui.“

În ciuda ironiilor, refuza să renunțe la acest obicei.

— Electric, electric, continuă ea, vorbind mai încet, aproape în șoaptă, ca pe scenă. Muschete electrice, biscuiți metrici! Oh! Pieptenele se opri într-un smoc de păr. Se aplecă să vadă mai bine ce face. Fața reflectată în oglindă se apropie de ea. *Ma chère*, exclamă Polly cu voce schimbată, *tu as l'air fatigué. Tu es vieille*¹. Ar trebui să-ți fie rușine. La vîrsta ta. Ttt, tt. Nemulțumită, plescăi și își clătină capul. Nu mai merge, nu mai merge. Totuși, astă-seară ai fost superbă. „Draga mea, ce bine îți stă în alb.“ Imita vocea apăsată a doamnei Betterton. Am să am un aer la fel de ridicol ca al ei? La șaizeci de ani am s-arăt oare ca un elefant? Bănuiesc totuși că trebuie să fii recunosătoare chiar dacă primești complimente de la un elefant. „Numără-ți calitățile, numără-le una cîte una“, fredonă ea încet. „Sîi ai să fii surprinsă de opera lui Dumnezeu. Oh, Dumnezeule! Dumnezeule!“ Lăsă jos pieptenele, începu să tremure violent și își acoperi fața cu mîinile. „Dumnezeule!“ Simți că-i năvălește săngele în obraji. „Gafa! Gafa aceea imensă și înfiorătoare!“ Își amintise pe neașteptate de Lady Edward. Nici vorbă că auzise ce discutaseră. „Cum am putut să risc și să spun despre ea că e canadiană?“ Polly plîngea, copleșită de rușine și jenă amintindu-și clipa aceea. Iată ce se întîmplă cînd vrei să spui ceva intelligent, cu orice preț. Sîi apoi, ce să mai vorbim de efortul inutil de a încerca să faci pe deșteapta tocmai

1. Draga mea... ai un aer obosit. Ești bătrînă (fr.).

cu Norah! „Cu Norah! O, Doamne sfinte!“ Sări de pe scaun și strîngîndu-și în mers capotul pe ea, o luă grăbită pe corridor, spre camera mamei ei. Doamna Logan se culcase și stinsese lumina. Polly deschise ușa și păși în întuneric.

— Mamă! Mamă! strigă Polly cu o voce alarmată și îndurerată.

— Ce s-a întîmplat? întrebă neliniștită din întuneric doamna Logan. Se ridică în capul oaselor și căută furioasă intrerupătorul de lîngă pat. — Ce s-a întîmplat? Lumina se aprinse cu un declic. — Ce s-a întîmplat, draga mea?

Polly se aruncă pe pat și își lipi fața de genunchii mamei.

— Mamă, dac-ai ști ce gafă teribilă am făcut față de Lady Edward! Dac-ai ști! Am uitat să-ți spun.

Doamna Logan aproape că se enervă la gîndul că se neliniștise degeaba. Cînd depui mari sforțări ca să ridici o greutate aparent imensă, e iritant să descoperi că halterele sănt din carton și puteau fi ridicate cu două degete.

— Era nevoie să mă scoli din somn ca să-mi spui asta? întrebă ea supărătă.

Polly își ridică privirea spre ea.

— Îmi pare rău, mamă, repetă ea căindu-se. Dac-ai ști de gafă *oribilă* am făcut!

Doamna Logan nu se putu stăpîni să nu rîdă.

— N-ăș fi putut dormi dacă nu ți-ăș fi spus, continuă Polly.

— Și nici eu n-ăș fi putut să dorm, dacă nu mi-ai fi povestit.

Doamna Logan încercă să fie severă și sarcastică. Dar privirea și surîsul o trădau.

Polly îi luă mîna și o sărută.

— Știam că n-ai să te superi, spuse ea.

— Ba mă supăr, și încă foarte tare.

— N-are sens să mă duci pe mine, spuse Polly.

Trebuie să-ți povestesc despre gafă.

Doamna Logan mimă un suspin de adîncă resemnare și, prefăcîndu-se că e cuprinsă de somn, închise ochii. Polly îi relată întîmplarea. Trecuse de două și jumătate cînd se întoarse în camera ei. Discutaseră

nu numai despre gafă și despre Lady Edward, dar trecuseră în revistă întreaga serată, și pe toți invitații. Sau, mai exact, Polly discutase, iar doamna Logan ascultase, zîmbise și protestase rîzînd atunci cînd comentariile fiicei ei devineau exagerat de ironice.

— Ascultă, Polly, zise ea, nu trebuie niciodată să spui că unii oameni seamănă cu elefanții.

— Dar doamna Betterton seamănă leit cu un elefant, replică Polly. Asta-i adevărul. Și cu o voce șoptită, teatrală, adăugă, depășindu-și fantzia cu o fantezie și mai absurdă: — Pînă și nasu-i seamănă cu o trompă.

— Dar are un nas scurt.

Șoapta lui Polly deveni sinistră.

— O trompă amputată. I-au tăiat o parte din ea cînd era mică, aşa cum se taie coada la cătei.